

OBAVIJEST KOMISIJE**SMJERNICE****Režim EU-a za trgovinu bjelokosti unutar EU-a i njezin ponovni izvoz**

(2017/C 154/06)

Cilj je ovih smjernica tumačenje Uredbe Vijeća (EZ) br. 338/97⁽¹⁾, u kojoj se preporučuje da države članice EU-a i. zaustave (ponovni) izvoz predmeta od neobrađene bjelokosti i ii. zajamče strogo tumačenje odredaba prava EU-a kojima se dopušta trgovina bjelokosti unutar EU-a i ponovni izvoz obrađene bjelokosti.

1. Kontekst i obrazloženje**i. Međunarodni i europski pravni okvir kojim se uređuje trgovina bjelokosti**

Afrički slon (*Loxodonta africana*) i azijski slon (*Elephas maximus*) navedeni su u Dodacima Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES) koju su potpisale 183 potpisnice, uključujući EU i sve države članice EU-a. Prema postojećim pravilima u okviru CITES-a međunarodna trgovina bjelokosti⁽²⁾ zabranjena je, a slučajevi u kojima su dopuštene iznimke strogo su ograničeni (iznimke se odnose na predmete stečene prije nego što su se odredbe CITES-a počele primjenjivati na bjelokost). Konvencijom CITES ne uređuje se trgovina bjelokosti na domaćem tržištu.

Konvencija CITES u EU-u provodi se putem Uredbe (EZ) br. 338/97 i s njom povezanih uređaba Komisije (Uredbe EU-a o trgovini divljom faunom i florom). Kad je riječ o slonovoj bjelokosti (kao i o ostalim životinjskim vrstama uvrštenima u Prilog A Uredbe (EZ) br. 338/97), EU je donio i mjere koje su strože od odredaba CITES-a.

Stoga je trgovina bjelokosti u EU-u strogo uređena Uredbom EU-a o trgovini divljom faunom i florom, a uvoz i izvoz bjelokosti te trgovina njome unutar EU-a za komercijalne svrhe u načelu nisu dopušteni.

Trgovina bjelokosti unutar EU-a i ponovni izvoz bjelokosti za komercijalne svrhe dopušteni su samo pod sljedećim uvjetima:

- trgovina bjelokosti unutar EU-a dopuštena je samo ako su predmeti od bjelokosti uvezeni u EU prije nego što su vrste slona uvrštene u Dodatak I. CITES-u (18. siječnja 1990. uvršten je afrički slon, a 1. srpnja 1975. azijski slon)⁽³⁾. Trgovina unutar EU-a dopuštena je samo ako je nadležna država članica EU-a izdala certifikat kojim to dopušta osim kad je riječ o „obrađenim primjercima” (vidjeti definiciju u nastavku) stečenim prije 3. ožujka 1947. kojima se može trgovati u EU-u bez certifikata,
- ponovni izvoz iz EU-a dopušten je za primjerke od bjelokosti stečene prije nego što su se na njih počele primjenjivati odredbe CITES-a, npr. 26. veljače 1976. za afričke slonove i 1. srpnja 1975. za azijske slonove⁽⁴⁾.

ii. Međunarodni kontekst: nagli rast krivolova slonova i nezakonite trgovine bjelokosti potaknut rastom potražnje u Aziji

U posljednjih nekoliko godina krivolov slonova postao je vrlo raširen. Prema izvješćima, od 2011. svake je godine ubijeno od 20 000 do 30 000 afričkih slonova⁽⁵⁾, što je prouzročilo opće smanjenje populacija afričkih slonova te ugrozilo oporavak vrste do kojega je došlo od 1990. do sredine 2000.

⁽¹⁾ Uredba Vijeća (EZ) br. 338/97 od 9. prosinca 1996. o zaštiti vrsta divlje faune i flore uređenjem trgovine njima (SL L 61, 3.3.1997., str. 1.).

⁽²⁾ Bjelokost se u ovim smjernicama odnosi samo na slonovu bjelokost.

⁽³⁾ U skladu s člankom 8. stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 338/97.

⁽⁴⁾ Vidjeti članak 5. stavak 6. točku ii. Uredbe (EZ) br. 338/97. Konvencija CITES počela se primjenjivati na afričke slonove 26. veljače 1976., kada ih je Gana uvrstila u Dodatak III., a azijski slonovi uvršteni su u Dodatak I. CITES-u 1. srpnja 1975.

⁽⁵⁾ Nellemann, C., Henriksen, R., Raxter, P., Ash, N., Mrema, E. (ur.). (2014.). *The Environmental Crime Crisis – Threats to Sustainable Development from Illegal Exploitation and Trade in Wildlife and Forest Resources*. Procjena brzog odgovora UNEP-a. Program Ujedinjenih naroda za okoliš i GRID-Arendal, Nairobi i Arendal.

Uz znatan rast krivolova afričkih slonova, porasla je i nezakonita trgovina bjelokosti, što je potaknuto stalnim rastom potražnje za bjelokosti na azijskim tržištima. Prema Sustavu informacija o trgovini slonovima (ETIS) ⁽¹⁾ od 2010. do 2015. zaplijenjeno je oko 39 tona neobrađene bjelokosti godišnje, a količina je zaplijenjene obrađene bjelokosti neprekidno rasla, u prosjeku oko 5,6 tona godišnje ⁽²⁾. Toliki opseg prometa bjelokosti pokazuje da se transnacionalne organizirane kriminalne mreže sve više uključuju u nezakonitu trgovinu bjelokosti.

Na taj nagli rast krivolova slonova i trgovine bjelokosti međunarodna zajednica odgovorila je uvođenjem brojnih obveza, na temelju rezolucija Opće skupštine UN-a i Skupštine UN-a za okoliš te odluka donesenih na nekoliko konferencija na visokoj razini.

Na 17. konferenciji potpisnica Konvencije CITES (CITES CoP17) održanoj u listopadu 2016. dogovoren je niz novih mjera za osnaživanje provedbe propisa za zaustavljanje krivolova slonova i trgovine bjelokosti, smanjenje potražnje za nezakonito stečenom bjelokosti i jačanje nadzora zakonitosti bjelokosti prisutne na domaćem tržištu.

Rezolucijom Konferencije potpisnica CITES-a 10.10 (Rev. CoP17) o trgovini primjercima od slonove bjelokosti potiču se potpisnice da na svojem području uvedu sveobuhvatne zakonodavne, regulatorne, provedbene i druge mjere koje se odnose na trgovinu bjelokosti/domaća tržišta. U toj se rezoluciji preporučuje i „da sve potpisnice i zemlje koje to nisu u čijoj jurisdikciji postoji zakonito domaće tržište bjelokosti koje pridonosi krivolovu ili nezakonitoj trgovini hitno poduzmu sve potrebne zakonodavne, regulatorne i provedbene mjere kako na njihovim domaćim tržištima ne bi bilo komercijalne trgovine neobrađenom i obrađenom bjelokosti” i potvrđuje da su „za neke predmete opravdana manja odstupanja od pravila da se tržište zatvori za komercijalnu trgovinu, no ta odstupanja ne smiju pridonositi raširenosti krivolova i nezakonite trgovine”.

iii. Pojačana zakonita trgovina bjelokosti iz EU-a u Aziju

Komercijalni ponovni izvoz neobrađene i obrađene bjelokosti iz EU-a u skladu s Uredbom (EZ) br. 338/97 („zakoniti ponovni izvoz”) znatno se povećao u posljednjih nekoliko godina, uz izražen trend povećanja ponovnog izvoza bjelokosti u istočnu Aziju (vidjeti okvir 1.).

Okvir 1.

Obujam zakonitog ponovnog izvoza bjelokosti iz EU-a – osnovni podaci

Slonove kljove čine najveći udio ponovnog izvoza **neobrađene bjelokosti** iz EU-a. Godišnji broj kljova ponovno izvezenih iz EU-a od 2006. do 2012. uvijek je bio niži od 100 (osim 2008., kada je taj broj bio 111), no 2013. je znatno porastao (i dosegao više od 300), a još i više 2014. i 2015. (kada je dosegao više od 600 godišnje). Odredište gotovo svih slonovih kljova ponovno izvezenih 2014. i 2015. iz EU-a bila je Kina ili Posebno upravno područje Hong Kong.

Osim trgovine kljovama, tijekom posljednjeg desetljeća države članice EU-a izvjestile su i o **trgovini neobrađenom bjelokosti u obliku komada bjelokosti**. Čini se da se općenito smanjio ponovni izvoz komada bjelokosti po masi, ali se ponovni izvoz po broju komada općenito povećao (postoje velike razlike iz godine u godinu), što upućuje na to da je tijekom posljednjeg desetljeća obujam trgovine bjelokosti ostao relativno nepromijenjen. Međutim, vrlo je teško kvantificirati stvaran broj komada bjelokosti jer se njihova veličina znatno razlikuje.

Broj se predmeta od **obrađene bjelokosti** ponovno izvezenih iz EU-a posljednjih godina povećao, a prema podacima država članica zabilježen je znatan rast od 2012. Najviši broj pojedinačnih primjeraka prijavljen je 2015. (10 000 primjeraka od bjelokosti ponovno je izvezeno 2015.). Međutim, valja napomenuti da različite države članice obujam trgovine iskazuju u različitim jedinicama. Obujam trgovine iskazan je ne samo u broju predmeta, već i u masi (kg). Ponovni izvoz bjelokosti koji su države članice navele u masi znatno se mijenjao. Najvišu razinu dosegao je 2012. (oko 600 kg, uz 7 000 pojedinačnih predmeta), a 2015. iznosio je oko 200 kg.

⁽¹⁾ Sustav informacija o trgovini slonovima (ETIS) uspostavljen je na temelju Rezolucije Konferencije potpisnica CITES-a 10.10 (Rev. CoP17) o trgovini primjercima od slonove bjelokosti, a cilj mu je, među ostalim, „i) mjerenje i bilježenje razina i kretanja nezakonitog ubijanja slonova i nezakonite trgovine bjelokosti te promjena u tim razinama i kretanjima”. ETIS prije svake Konferencije potpisnica CITES-a izrađuje detaljno izvješće o zapljenama bjelokosti diljem svijeta. Najnovija izvješća objavljena 2016. za 17. konferenciju potpisnica Konvencije (CITES CoP17) dostupna su ovdje:

<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1.pdf>

<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1-Add.pdf>

⁽²⁾ U 50 % ETIS-ovih evidencija potpisnice CITES-a nisu navele masu zaplijenjene bjelokosti.

Ponovni izvoz predmeta od obrađene bjelokosti obuhvaća mnogo različitih vrsta predmeta (uključujući antikvitete, glazbene instrumente i druge predmete izrezbarene od bjelokosti). Glavna su tržišta za te predmete Kina i Posebno upravno područje Hong Kong, no zabilježena je i manja količina trgovinske razmjene s drugim zemljama, i to sa SAD-om, Švicarskom, Japanom i Ruskom Federacijom.

Podaci upotrijebljeni za procjenu obujma trgovinske razmjene potječu iz evidencija o ponovnom izvozu koje su države članice navele u godišnjim izvješćima za CITES u skladu s člankom 15. stavkom 4. Uredbe (EZ) br. 338/97.

iv. Inicijative EU-a za sprečavanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom u pogledu trgovine bjelokosti unutar EU-a i izvoza bjelokosti

Komisija u Komunikaciji o Akcijskom planu EU-a za suzbijanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom⁽¹⁾ poziva EU i njegove države članice da provedu sveobuhvatnu strategiju za suzbijanje nezakonite trgovine divljim životinjskim i biljnim vrstama. U Komunikaciji se najavljuje (u skladu s mjerom 2 „Daljnje ograničenje trgovine bjelokosti unutar i iz EU-a”) da do kraja 2016. Europska komisija treba objaviti smjernice „za ujednačavanje tumačenja propisa EU-a u cilju zaustavljanja izvoza sirove bjelokosti iz vremena prije Konvencije i osiguravanja da se u EU uvoze samo zakoniti drveni proizvodi od bjelokosti”.

U zaključcima povezanim s tom komunikacijom iz lipnja 2016. Vijeće Europske unije potaknulo je „države članice da ne izdaju izvozne isprave niti isprave za ponovni izvoz za neobrađenu slonovu bjelokost iz razdoblja prije Konvencije na temelju smjernica EU-a i da razmotre dodatne mjere za zaustavljanje trgovine slonovom bjelokosti”.

Kao odgovor na to sastavljene su ove smjernice.

Sve veća potražnja za bjelokosti iz Azije jedan je od glavnih razloga za trenutačan visok intenzitet krivolova slonova i trgovine bjelokosti. Ovim će smjernicama EU pridonijeti smanjenju potražnje i poduprijeti nastojanja važnih ciljnih tržišta za proizvode od divlje flore i faune poput Kine, koja je 2016. donijela mjere za ograničavanje uvoza predmeta od bjelokosti na svoje područje i najavila da će do kraja 2017. postupno ukinuti domaće tržište bjelokosti. Ovim se smjernicama nastoji i zajamčiti da se bjelokosti nezakonitog podrijetla ne trguje unutar EU-a i da se ona ne izvozi iz EU-a te da zakonita trgovina bjelokosti ne može biti paravan za nezakonitu bjelokost.

Prvi dio ovih smjernica odnosi se na ponovni izvoz bjelokosti iz EU-a (dio 3.), a drugi na trgovinu bjelokosti unutar EU-a (dio 4.).

2. Status ovog dokumenta

O ovim smjernicama raspravljalo se s predstavnicima država članica koji čine „Skupinu stručnjaka nadležnih upravnih tijela CITES-a” te su one osmišljene u suradnji s njima.

Ovaj je dokument namijenjen za pomoć građanima, poduzećima i nacionalnim tijelima u primjeni Uredbe (EZ) br. 338/97 i njezinih provedbenih uredaba. Ovim se smjernicama odredbe Uredbe Vijeća i njezine provedbene uredbe ne zamjenjuju, ne dopunjavaju niti se izmjenjuju te se one ne bi trebale tumačiti odvojeno, nego zajedno s tim zakonodavstvom. Za tumačenje prava Unije na pravno obvezujući način nadležan je samo Sud Europske unije.

Komisija će elektronički objaviti ovaj dokument, a mogu ga objaviti i države članice.

Ovaj će dokument revidirati Komisija u drugoj polovini 2019., pri čemu će se konzultirati sa „Skupinom stručnjaka nadležnih upravnih tijela CITES-a”. Međutim, Komisija i države članice obratit će posebnu pozornost na rješavanje problema povezanih s trgovanjem bjelokosti na domaćem tržištu i na ponovni izvoz obrađene bjelokosti iz EU-a kako bi razmotrile je li potrebno izmijeniti smjernice o tim pitanjima prije druge polovine 2019.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0087&from=EN>

3. Smjernice za tumačenje propisa EU-a o ponovnom izvozu bjelokosti

i. Smjernice za ponovni izvoz neobrađene bjelokosti

Propisi o ponovnom izvozu primjeraka od neobrađene bjelokosti ⁽¹⁾ stečenih prije dana na koji se na njih počeo primjenjivati CITES utvrđeni su u članku 5. Uredbe (EZ) br. 338/97.

U skladu s člankom 5. stavkom 2. točkom (d) Uredbe (EZ) br. 338/97 pri ocjenjivanju zahtjeva za ponovni izvoz neobrađene bjelokosti upravna se tijela moraju „uvjeriti, nakon savjetovanja s nadležnim znanstvenim tijelom, da ne postoje nikakvi drugi čimbenici koji se odnose na očuvanje vrsta, a koji bi bili protivni izdavanju izvozne dozvole”.

Te odredbe treba tumačiti s obzirom na okolnosti opisane u odjeljku 1. i s obzirom na posebne okolnosti povezane s međunarodnom trgovinom neobrađenom bjelokosti. U bjelokosti kojom se nezakonito trguje na međunarodnom tržištu najveći udio čini neobrađena bjelokost. To dokazuju i podaci koje je CITES dostavio ETIS-u, prema kojima većinu bjelokosti zaplijenjene diljem svijeta čini nezakonita neobrađena bjelokost. Neobrađenu bjelokost čine uglavnom kljove, koje je teško međusobno razlikovati. Opasnost da se zakoniti ponovni izvoz neobrađene bjelokosti upotrebljava kao paravan za nezakonitu trgovinu nezakonitom neobrađenom bjelokosti veća je nego kad je posrijedi obrađena bjelokost unatoč tome što se zakonito stečenim kljovama može trgovati samo ako su označene.

Suspendiranje ponovnog izvoza neobrađene bjelokosti iz EU-a zajamčit će da se kljove zakonitog podrijetla ne miješaju s nezakonito stečenom bjelokosti i pomoći odredišnim zemljama u provedbi aktivnosti za smanjenje potražnje za bjelokosti, što je važan korak u rješavanju problema nezakonite trgovine bjelokosti i trenutačnog naglog rasta krivolova slonova.

Komisija preporučuje da u sadašnjim okolnostima i u skladu s načelom opreznosti države članice trebaju smatrati kako postoje ozbiljni čimbenici koji se odnose na očuvanje vrsta slonova i protivni su izdavanju potvrda o ponovnom izvozu za neobrađenu bjelokost, osim ako postoje nedvojbeni znanstveni dokazi o protivnom.

Stoga Komisija, u skladu s Uredbom (EZ) br. 338/97, preporučuje uvođenje privremene mjere od 1. srpnja 2017. prema kojoj države članice ne bi izdavale potvrde o ponovnom izvozu za neobrađenu bjelokost osim u iznimnim slučajevima, kad se upravno tijelo predmetne države članice uvjerilo:

1. da je predmet dio stvarne razmjene kulturnih ili umjetničkih dobara među uglednim ustanovama (npr. muzejima);
2. da je predmet obiteljsko nasljeđe koje se prenosi zbog preseljenja obitelji;
3. da se predmet prenosi radi provedbe zakona, znanosti ili obrazovanja.

U takvim iznimnim slučajevima preporučuje se da se upravna tijela pridržavaju smjernica navedenih u ovom dokumentu povezanih s prikupljanjem odgovarajućih dokaza o zakonitom podrijetlu primjeraka (Prilog I. ovom dokumentu), označivanjem (Prilog II.) i, ovisno o slučaju, koordinacijom s drugim državama članicama i trećim zemljama (pododjeljak iii.).

ii. Smjernice za ponovni izvoz obrađene bjelokosti

Za razliku od neobrađene bjelokosti, obrađena bjelokost obuhvaća mnogo različitih vrsta primjeraka. Obuhvaća i predmete kojima se desetljećima zakonito trguje (kao što su glazbeni instrumenti ili antikviteti) i nije jasno bi li potpuno zaustavljanje ponovnog izvoza tih predmeta imalo vidljiv učinak na nezakonitu međunarodnu trgovinu bjelokosti. Međutim, s obzirom na to da se posljednjih godina povećao ponovni izvoz obrađene bjelokosti iz EU-a, potrebno je pojačati nadzor provedbe postojećih pravila.

U svim je slučajevima iznimno važno da države članice strogo kontroliraju zahtjeve za ponovni izvoz obrađene bjelokosti kako bi bile sigurne da odgovarajuće isprave izdaju samo kada su ispunjeni uvjeti određeni pravom EU-a kojima se jamči da je bjelokost zakonitog podrijetla. Kako bi se izbjegao izvoz predmeta od bjelokosti koji ne ispunjavaju uvjete, preporučuje se strogo tumačiti uvjete za izdavanje potvrda o ponovnom izvozu.

⁽¹⁾ Preporučuje se da se države članice EU-a koriste definicijom „neobrađene bjelokosti” iz Rezolucije Konferencije potpisnica CITES-a 10.10 (Rev. CoP17) prema kojoj se:

- a) pojam „neobrađena bjelokost” odnosi na sve čitave slonove kljove, polirane i nepolirane te u bilo kojem obliku, kao i sve određene dijelove slonove bjelokosti, polirane i nepolirane te na bilo koji način izmijenjene, osim za izradu „obrađene bjelokosti”, a
- b) pojam „obrađena bjelokost” odnosi se na bjelokost koja je izrezbarena, oblikovana ili obrađena, u cijelosti ili djelomično, no ne odnosi se na čitave kljove u bilo kojem obliku osim ako je čitava njihova površina izrezbarena”.

Kako bi se procijenili uvjeti pod kojima se takva trgovina može odobriti, preporučuje se da se države članice vode smjernicama o „dokazima zakonitog stjecanja” navedenima u Prilogu I. ovog dokumenta i smjernicama o „označivanju, registraciji i ostalim uvjetima za izdavanje potvrda” navedenima u Prilogu II.

Za podnositelja zahtjeva za izdavanje potvrde o ponovnom izvozu osobito je važno dokazati da su ti primjerci stečeni prije datuma na koji se na njih počeo primjenjivati CITES. Ako podnositelj zahtjeva ne može pružiti takav dokaz, potvrdu ne bi trebalo izdati.

Opis predmeta na izdanoj potvrdi treba sadržavati dovoljno pojedinosti da se može odnositi samo na taj primjerak. Osim toga, ako im to zakonodavstvo dopušta, države članice mogu razmotriti uspoređivanje, provjeravanje i evidentiranje identiteta podnositelja zahtjeva i, ako je to moguće, kupca (npr. zadržavanjem preslika njihovih identifikacijskih isprava).

iii. Koordinacija unutar država članica i među njima te s trećim zemljama

Ako su za izdavanje dokumentacije CITES-a odgovorna regionalna ili lokalna upravna tijela CITES-a, preporučuje se da se države članice pobrinu da regionalna tijela središnje upravno tijelo CITES-a izvještavaju o svim zahtjevima za izdavanje potvrda o ponovnom izvozu/potvrda o trgovini bjelokosti unutar EU-a. Time bi se zajamčila odgovarajuća koordinirana provjera zakonitog stjecanja predmeta i dosljedno ocjenjivanje zahtjeva. Pri tome bi mogla pomoći izrada nacionalnih baza podataka za pohranu odgovarajućih podataka.

Priloži li osoba potvrdu o trgovini bjelokosti unutar EU-a koju je izdala država članica kao dokaz zakonitog stjecanja predmeta radi podnošenja zahtjeva za izdavanje potvrde o ponovnom izvozu, valjanost te potvrde treba provjeriti u državi članici koja je izdala potvrdu o trgovini bjelokosti unutar EU-a. To pravilo trebalo bi se odnositi na sve zahtjeve koji se odnose na bjelokost, no osobito na neobrađene predmete.

Nadalje, na ponovni izvoz u određene zemlje/teritorije koji su uveli strože nacionalne mjere povezane s trgovinom bjelokosti, poput kontinentalne Kine, Posebnog upravnog područja Hong Kong i Sjedinjenih Američkih Država (SAD), mogu se primjenjivati dodatna ograničenja/dodatni nadzor. Prije izdavanja potvrda o ponovnom izvozu za bjelokost država članica trebala bi tijela CITES-a u određenoj zemlji obavijestiti o tome kako bi ta određena zemlja mogla provjeriti je li uvoz primjerka u skladu s postojećim propisima.

4. Smjernice za provedbu prava EU-a za trgovinu bjelokosti unutar EU-a

Preporučuje se da države članice EU-a pri ocjenjivanju zahtjeva za izdavanje potvrda za trgovinu bjelokosti unutar EU-a i tumačenju odredaba prava Unije o trgovini „obrađenim primjercima” od bjelokosti unutar EU-a slijede ovdje navedene smjernice, koje se temelje na trenutačnim najboljim praksama u državama članicama EU-a.

Od CITES-ove odluke da se zabrani međunarodna trgovina bjelokosti 1989., potražnja se za bjelokosti u Europi znatno smanjila. CITES države članice EU-a nije prepoznao kao važna ciljna tržišta za bjelokost nezakonitog podrijetla. Većinu trgovine unutar EU-a čine antikviteti od bjelokosti. Međutim, bilo je slučajeva nezakonite trgovine predmetima od bjelokosti u EU-u. Nadalje, različite države članice različito pristupaju obradi zahtjeva za izdavanje potvrda za komercijalnu uporabu primjeraka od bjelokosti u EU-u i trgovini „obrađenim primjercima” od bjelokosti unutar EU-a. EU je odgovoran za to da se komercijalna uporaba predmeta od bjelokosti u EU-u strogo nadzire i regulira u skladu s Rezolucijom Konferencije potpisnika CITES-a 10.10 (Rev. CoP17) i Uredbom (EZ) br. 338/97. Stoga je u slučaju zahtjeva za trgovinu primjercima od bjelokosti unutar EU-a potrebno pojačati oprez i nadzor trgovine bjelokosti unutar EU-a te utvrditi zakonitost trgovine „obrađenim primjercima” od bjelokosti unutar EU-a.

U tom smislu i s obzirom na to da se na svaki od tih slučajeva primjenjuju različita pravila, preporučuje se da se države članice pridržavaju posebnih smjernica za sljedeće slučajeve:

- trgovinu predmetima od bjelokosti unutar EU-a (točka i.),
- posebne slučajeve trgovine „obrađenim primjercima” unutar EU-a (točka i.).

i. Smjernice o trgovini predmetima od bjelokosti unutar EU-a

Trgovina unutar EU-a primjercima iz Priloga A općenito je zabranjena u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 338/97. Člankom 8. stavkom 3. državama članicama dopušta se odstupanje od te zabrane ako su ispunjeni određeni uvjeti (navedeni u podstavcima od (a) do (h)). Međutim, upotrebom izraza „mogu” u članku 8. stavku 3. jasno se daje do znanja da države članice nisu obvezne izdati potvrdu za trgovinu unutar EU-a ako su ti uvjeti ispunjeni (osim ako je drukčije propisano pravom Unije, primjerice pri primjeni načela proporcionalnosti). Kad odlučuje o tome hoće li izdati potvrdu ili ne, ovlašteno tijelo mora se na primjeren način koristiti svojim diskrecijskim ovlastima.

Stoga se ne može smatrati da se člankom 8. stavkom 3. svakom podnositelju zahtjeva daje pravo na potvrdu za trgovinu unutar EU-a, čak i ako je ispunjen jedan od uvjeta utvrđenih u podstavcima od (a) do (h). Osim toga, članak 8. stavak 3. podliježe načelu opreznosti te je stoga, kako je prethodno izneseno, teret dokazivanja legitimnosti i dosljednosti transakcije s ciljevima Uredbe Vijeća (EZ) br. 338/97 na podnositelju zahtjeva.

Kad primi zahtjev za izdavanje potvrde za komercijalnu uporabu bjelokosti unutar EU-a na temelju članka 8. stavka 3., država članica prema pravu Unije ima pravo odbiti izdati potvrdu, čak i kad je ispunjen jedan od uvjeta utvrđenih u podstavcima od (a) do (h), pod uvjetom da je odbijanje izdavanja potvrde u skladu s načelom proporcionalnosti (tj. odbijanjem se primjereno štite vrste divlje faune i flore te se osigurava njihovo očuvanje i ono ne ide dalje od onoga što je potrebno za postizanje tog cilja). Komisija i Skupina stručnjaka nadležnih upravnih tijela CITES-a smatraju da će to biti slučaj kad podnositelj zahtjeva nedvojbeno ne dokaže da je transakcija legitimna i dosljedna s ciljevima Uredbe (EZ) br. 338/97.

Države članice odgovorne su izbjegavati izdavanje potvrda kojima bi se olakšale nezakonite radnje te bi s takvim zahtjevima koji se odnose na trgovinu unutar EU-a trebale postupati tako da taj rizik svedu na najmanju moguću mjeru. Državama članicama preporučuje se da zajamče najveći mogući nadzor pri obradi zahtjeva za izdavanje potvrda o trgovini unutar EU-a i da strogo tumače uvjete za njihovo izdavanje, posebno kad je posrijedi neobrađena bjelokost.

Kako bi se procijenili uvjeti pod kojima se takva trgovina može odobriti, preporučuje se da se države članice vode smjernicama o „dokazima o zakonitom stjecanju” navedenima u Prilogu I. ovog dokumenta i smjernicama o „označivaњу, registraciji i ostalim zahtjevima za izdavanje potvrda” navedenima u Prilogu II.

Ključan je element članka 8. stavka 3. točke (a) (tj. primjerci „stečeni u Zajednici ili [...] uneseni u Zajednicu prije nego što su odredbe koje se odnose na te vrste uvrštene u Dodatak I. Konvenciji ili u Prilog C1. Uredbi Vijeća (EEZ) br. 3626/82 (2) ili u Prilog A postale primjenjive na te primjerke”) to što podnositelj zahtjeva za izdavanje potvrde o trgovini unutar EU-a mora dokazati da su primjerci stečeni u EU-u ili uneseni u EU prije 18. siječnja 1990. kad je riječ o afričkom slonu, odnosno prije 1. srpnja 1975. kad je riječ o azijskom slonu. Ako podnositelj zahtjeva ne može priložiti takav dokaz, potvrdu ne bi trebalo izdati.

Ako se potvrda izdaje, u njoj je potrebno opisati predmet dovoljno detaljno da bude jasno kako se ona može upotrijebiti samo za predmetni primjerak te kako se ne može prijevaram upotrijebiti za druge primjerke, što je osobito važno u slučaju neobrađene bjelokosti koja vjerojatno ima manje značajki po kojima se može identificirati. Osim toga, ako im zakonodavstvo⁽¹⁾ to dopušta, države članice mogu razmotriti uspoređivanje, provjeravanje i evidentiranje identiteta podnositelja zahtjeva i kupca (npr. zadržavanjem preslika njihovih identifikacijskih isprava). Mogao bi se propisati uvjet koji bi se odnosio samo na trgovinu neobrađenom bjelokosti unutar EU-a prema kojem je prodavač obavezan obavijestiti nadležna tijela o identitetu kupca.

Kad se zahtjevi koji se odnose na trgovinu bjelokosti unutar EU-a podnose na temelju članka 8. stavka 3. točke (c), s obzirom na to da se bjelokost može uvoziti (kao osobni predmeti, posebno lovački trofeji) samo u nekomercijalne svrhe, države članice podsjećaju se na to da se njihovim vlasnicima ne može izdati potvrda za komercijalnu uporabu unutar Unije na temelju članka 8. stavka 3. točke (c).

ii. Posebne smjernice o trgovini „obrađenim primjercima” od bjelokosti unutar EU-a

Uredba EU-a sadrži posebne odredbe kojima se uređuje trgovina „obrađenim primjercima stečenima prije više od 50 godina” unutar EU-a u skladu s njihovom definicijom u članku 2. točki (w) Uredbe (EZ) br. 338/97, prema kojoj su to „primjerci koji su znatno promijenjeni u odnosu na svoje prirodno sirovo stanje za nakit, ukrase, umjetnost, predmete za praktičnu upotrebu ili glazbene instrumente više od 50 godina prije stupanja na snagu ove Uredbe, tj. prije 3. ožujka 1947., i za koje je upravnom tijelu predmetne države članice pružen zadovoljavajući dokaz da su stečeni u takvim stanjima. Takvi će se primjerci smatrati obrađenima samo ako je jasno da se nalaze u jednoj od prethodno navedenih kategorija i ako im nije potrebno daljnje rezbarenje, oblikovanje ni izrada kako bi postigli svoju svrhu.” „Obrađene primjerke” koji su definirani Uredbom EU-a o trgovini divljom faunom i florom često se naziva „antikvitetima”. Međutim, važno je napomenuti da se antikviteti koji su stečeni prije 1947., a ostali su uglavnom nepromijenjeni i slični su svojemu prirodnom stanju, ne smatraju „obrađenim primjercima” u smislu Uredbe (EZ) br. 338/97.

⁽¹⁾ Osobito zakoni o zaštiti osobnih podataka.

Komercijalna uporaba „obrađenih primjeraka” u EU-u regulirana je člankom 8. stavkom 3. točkom (b) Uredbe Vijeća (EZ) br. 338/97 i člankom 62. stavkom 3. Uredbe Komisije (EZ) br. 865/2006. Ispunjava li predmet uvjete potrebne da bi ga se smatralo obrađenim primjerkom prema članku 2. točki (w) Uredbe Vijeća, nije potrebna potvrda za njegovu komercijalnu uporabu unutar Unije.

Kako bi se zajamčilo jedinstveno tumačenje definicije pojma „obrađeni primjerci” u svim državama članicama, Europska komisija je u suradnji s državama članicama izdala interne smjernice⁽¹⁾. U tim smjernicama, koje se ne odnose samo na bjelokost, navodi se primjerice što je prihvatljiv dokaz da je predmet stečen prije 3. ožujka 1947., koji su predmeti tipičan primjer predmeta koji su „znatno promijenjeni u odnosu na svoje prirodno sirovo stanje” ili kategorije „nakita”, „ukrasa” itd. te obnova i „ponovna obrada” primjeraka.

Općenito se preporučuje da države članice definiciju obrađenih primjeraka tumače strogo, u skladu sa sljedećim koracima:

- vlasnik primjerka koji ga želi prodati prvo mora dokazati da je primjerak stečen „50 godina prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 338/97”, tj. prije 3. ožujka 1947.,
- činjenica da je kljova od bjelokosti samo postavljena na podložnu pločicu ili koju drugu vrstu podloge bez ikakve druge promjene njezina prirodnog stanja ne bi smjela biti dovoljna da se proizvod smatra „obrađenim primjerkom” prema članku 2. točki (w) Uredbe (EZ) br. 338/97,
- zahtjev iz članka 2. točke (w) prema kojem je promjena izvršena kako bi predmet služio kao „nakit, ukras, umjetnost, predmet za praktičnu upotrebu ili glazbeni instrument” potrebno je isto tako strogo i temeljito razmotriti jer se čini kako u nekim nedavnim slučajevima nije bilo sigurno da je promjena (poput znatnog rezbarenja, graviranja, umetanja ili dodavanja umjetničkih predmeta ili predmeta za praktičnu upotrebu itd.) bila umjetničke prirode te u tom slučaju nisu bili ispunjeni uvjeti iz članka 2. točke (w),
- za dodatne smjernice o tumačenju pojma „obrađeni primjerci” pogledajte smjernice Europske komisije.

Nadalje, iako za trgovinu „obrađenim primjercima” u komercijalne svrhe unutar Unije nisu potrebne potvrde o trgovini unutar EU-a, preporučuje se da države članice nadziru svoje domaće tržište antikviteta od bjelokosti, uključujući provođenje redovitih provjera kako bi vidjeli imaju li trgovci dokaz o starosti i/ili podrijetlu antikviteta od bjelokosti koje prodaju, te bi trebale razmotriti mogućnost uvođenja obveze trgovcima da navode starost i podrijetlo antikviteta od bjelokosti koje prodaju na internetskim stranicama i na prodajnim mjestima/u trgovinama.

Na kraju treba napomenuti da je za ponovni izvoz „obrađenih primjeraka” iz EU-a potrebna potvrda o ponovnom izvozu, u skladu s člankom 5. stavkom 6. točkom i. Uredbe (EZ) br. 338/97. Preporučuje se da se države članice pri ocjenjivanju zahtjeva za izdavanje potvrda o ponovnom izvozu takvih predmeta koriste smjernicama navedenima u odjeljku 3. točki ii.

⁽¹⁾ Vidjeti C(2017) 3108.

PRILOG I.

Dokaz zakonitog stjecanja predmeta*Opće napomene*

Kad su posrijedi ponovni izvoz i izdavanje potvrda o trgovini unutar EU-a, odgovornost je podnositelja zahtjeva dokazati ovlaštenim tijelima CITES-a u predmetnoj državi članici da je ispunio uvjete za izdavanje isprava te osobito da su primjerci bjelokosti zakonito stečeni ⁽¹⁾.

Budući da se zahtjevi za ponovni izvoz/potvrde o trgovini unutar EU-a mogu znatno razlikovati (u pogledu okolnosti izvornog stjecanja bjelokosti, količine za ponovni izvoz/trgovinu i navedenog podrijetla/starosti primjeraka), države članice u načelu trebaju svaki dokaz koji prilaže podnositelj zahtjeva ocjenjivati zasebno.

Iako je jasno kako se u svim slučajevima mora dokazati da je predmet stečen zakonito, države članice pri ponovnom izvozu bjelokosti/trgovini bjelokosti unutar EU-a trebaju razmotriti mogućnost ocjenjivanja zahtjeva na temelju procjene rizika. Strogost nadzora može biti različita intenziteta, ovisno o količini bjelokosti koja se ponovno izvozi/kojom se trguje, obliku u kojem se bjelokost nalazi (npr. antikvitet, obrađena bjelokost ili neobrađena bjelokost), okolnostima pod kojima je bjelokost izvorno stečena (npr. na temelju komercijalne transakcije ili kao dar/nasljeđe), i datumu prvotnog stjecanja predmeta. Od država članica zahtijevat će se da upotrijebe svoju procjenu kad na temelju prirode transakcije određuju tip/količinu dokaza koje je potrebno priložiti za zahtjev.

Države članice trebale bi strože nadzirati trgovinu neobrađenom bjelokosti unutar EU-a, primjerice kad je riječ o zahtjevima za trgovanje neobrađenim kljovama ili većim neobrađenim komadima bjelokosti, posebice odnosi li se zahtjev na više od jedne cijele kljove/jednog cijelog predmeta. Države članice mogu i razmotriti mogućnost strožeg nadzora zahtjeva za izdavanje potvrda o trgovini unutar EU-a neobrađenom bjelokosti koja je stečena u novije vrijeme ili na temelju komercijalne transakcije (a ne kao dar ili nasljeđe).

Važno je napomenuti da vrsta dokaza o zakonitom podrijetlu ovisi o načinu stjecanja. Primjerice:

- Ako je podnositelj zahtjeva uveo predmet od bjelokosti prije nego što je Konvencija stupila na snagu, država članica može zahtijevati dokaz da je podnositelj zahtjeva živio ili radio u zemlji izvoza. Dokaz da je podnositelj zahtjeva živio u inozemstvu mogu biti stare fotografije, ugovori, izvadci iz matične knjige rođenih, izvadci iz popisa stanovništva ili izjava podnositelja zahtjeva i/ili članova njegove obitelji. Podnositelj zahtjeva mora dokazati i da je predmet od bjelokosti zakonito stečen/uvezen u EU (vidjeti u nastavku *Vrste dokaza*).
- Ako je predmet od bjelokosti kupljen u EU-u, podnositelj zahtjeva mora dokazati da je taj predmet stečen zakonito ili da je u skladu sa zahtjevima za obrađene primjerke stečene prije 1947. (vidjeti u nastavku *Vrste dokaza*).

Vrste dokaza

Sljedećim dokazima trebalo bi dati prednost pri ocjenjivanju zahtjeva za ponovni izvoz i izdavanje potvrde o trgovini unutar EU-a:

- izvorna uvozna dozvola CITES-a izdana podnositelju zahtjeva i ovjerena na carini ili popraćena izvornim uvoznim ispravama (npr. carinskim ispravama). Ako je moguće, tu ispravu treba usporediti s podacima u relevantnim bazama podataka, npr. u nacionalnim carinskim bazama i bazama izdanih dozvola CITES-a,
- potvrda za trgovinu unutar EU-a. U tom slučaju država članica koja izdaje potvrdu treba potvrditi da je ona valjana. Ako su podaci na potvrdi o trgovini unutar EU-a nejasni ili ako nije jasno je li potvrda valjana/bjelokost zakonito stečena, od podnositelja zahtjeva i/ili nadležnog tijela koje izdaje potvrdu traže se dodatne informacije. Mogu se tražiti i dodatni dokazi ako, na primjer, na potvrdi nema identifikacijskih elemenata (npr. fotografija, opisa, podataka o masi/duljini kljova) ili ako je potvrda vrlo stara. Države članice mogu zatražiti bilo kakav dokaz u kojem se navode dodatne pojedinosti o predmetu i njegovu podrijetlu koje nisu već navedene na potvrdi o trgovini unutar EU-a. Može se tražiti i potvrda o plaćanju ili potvrda o prijenosu vlasništva, posebno ako se potvrda odnosi baš na tu transakciju, kako bi se dokazalo da je trenutačni vlasnik stekao primjerak izravno od nositelja potvrde,

⁽¹⁾ Usp. članak 5. stavak 3. i članak 5. stavak 6. Uredbe (EZ) br. 338/97 o potvrdama o ponovnom izvozu i, za potvrde za trgovinu unutar EU-a, članak 8. stavak 3. Uredbe (EZ) br. 338/97 zajedno s člankom 59. Uredbe (EZ) br. 865/2006.

- određivanje starosti radioaktivnim ugljikom/analizom izotopa radi određivanja starosti (i podrijetla) primjerka ⁽¹⁾, imajući na umu kako određivanje starosti nije dovoljan dokaz da je predmet stečen zakonito,
- mišljenje stručnjaka, odnosno priznatog i neovisnog stručnjaka, npr. sa sveučilišta ili istraživačke institucije, sudskog vještaka ili ovlaštenog/priznatog stručnjaka koji određuje starost uzorka ⁽²⁾. Mišljenja stručnjaka mogu se smatrati zadovoljavajućim dokazom kad je riječ o obrađenoj i neobrađenoj bjelokosti (npr. kad se ne može provesti forenzička analiza). Kad je riječ o antikvitetima od obrađene bjelokosti, starost se može odrediti na temelju načina rezbarjenja i oblikovanja.

Ako takvi dokazi nisu dostupni, od podnositelja zahtjeva treba tražiti da predaju kombinaciju drugih oblika dokaza kako bi dokazali zakonito stjecanje primjerka (vidjeti *Ostali dokazi*). Države članice trebale bi tražiti od podnositelja zahtjeva da uz zahtjev prilože što više različitih vrsta dokaza. Kao što je navedeno u točki *Opće napomene*, količina i vrsta dokaza potrebna kako bi oni bili zadovoljavajući dokaz o stjecanju predmeta ovisi o prirodi zahtjeva i o povezanom riziku. Ako su komercijalne količine neobrađene bjelokosti predmet podnošenja zahtjeva za izdavanje potvrde o trgovini unutar EU-a, države članice trebaju razmotriti mogućnost prihvatanja samo onih dokaza koji su navedeni pod prve tri točke.

Drugi oblici dokaza kojima se može dokazati zakonito stjecanje predmeta (po mogućnosti kombinacija tih dokaza):

- izvorna izvozna dozvola CITES-a iz zemlje izvoza ili izvorna isprava o izvozu (npr. carinska isprava); ako je moguće, takvu ispravu treba usporediti s podacima u relevantnim bazama podataka,
- u slučaju „obrađenih primjeraka” koji sadržavaju bjelokost, isprava koju je izdao ovlašteni/priznati stručnjak,
- potvrda o plaćanju ili račun, ugovor o darovanju ili isprave o prijenosu nasljedstva, poput oporuke,
- stare fotografije predmeta od bjelokosti (na kojima se nalazi datum ili prepoznatljiva osoba ili je fotografija snimljena na mjestu podrijetla), stara dozvola za lov (ili druge isprave koje se odnose na lov), isprave o osiguranju, pisma ili stare javne isprave (poput novinskih članaka i drugih izvornih izvješća/publikacija kojima se dokazuje podrijetlo primjeraka),
- dodatni dokazi zakonitog stjecanja, poput dokaza o radu za osobu koja je stekla primjerak (npr. u Africi) ili preslike žigova u putovnici,
- izjava ili ovjerena izjava svjedoka ili potpisana izjava vlasnika, pri čemu države članice mogu zahtijevati da podnositelj zahtjeva uz potvrdu priloži ovjerenu izjavu da je svjestan posljedica davanja neistinitih informacija. Uz izjavu ili ovjerenu izjavu svjedoka trebaju se priložiti i drugi dokazi poput fotografija ili potvrda o plaćanju/računa,
- za obrađene primjerke ili glazbene instrumente koji su proizvedeni u EU-u, potvrda proizvođača ili stručnjaka da je instrument proizveden na području države članice EU-a prije datuma navođenja na popisu CITES-a.

Ako sumnja u zakonito stjecanje bjelokosti postoji i nakon što je podnositelj zahtjeva predao dokaze pri podnošenju zahtjeva za ponovni izvoz/izdavanje potvrde o trgovini unutar EU-a, države članice trebale bi razmotriti mogućnost savjetovanja s neovisnim stručnjakom ili traženja forenzičke analize radi provjere starosti uzorka, pri čemu bi troškove snosio podnositelj zahtjeva.

⁽¹⁾ U Smjernicama UNODC-a o metodama i postupcima uzorkovanja i laboratorijske analize bjelokosti nalazi se pregled dostupnih mogućnosti laboratorijskog ispitivanja i smjernice o uzorkovanju, uključujući popis opreme i materijala za uzorkovanje bjelokosti (vidjeti UNODC. (2014) *Guidelines on Methods and Procedures for Ivory Sampling and Laboratory Analysis*. United Nations, New York, osobito 14.2.2 *Isotopes* (str. 30 et seq. i 46); dostupno na https://www.unodc.org/documents/Wildlife/Guidelines_Ivory.pdf). Vidjeti i internetsku stranicu www.ivoryid.org

⁽²⁾ Pri upotrebi stručnih mišljenja dražbovatelja treba posebno uzeti u obzir mogućnost sukoba interesa.

PRILOG II.

Označivanje, registracija i ostali uvjeti za izdavanje potvrda

Prema pravu EU-a trajno označivanje proizvoda od bjelokosti nije obvezno prije izdavanja potvrde o trgovini unutar EU-a, no neke su države članice već prihvatile tu praksu. Nadalje, države članice EU-a mogu izdavati uvozne dozvole i potvrde o ponovnom izvozu za neke proizvode od bjelokosti samo ako su označeni (vidjeti članak 64. stavak 1. točku (d) i članak 65. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 865/2006), a Rezolucijom CITES-a 10.10 (Rev. CoP 17) potiče se označivanje „čitavih kljova bilo koje veličine i odrezanih komada bjelokosti duljine 20 cm i više i mase 1 kg i više”.

Stoga se preporučuje da države članice razmotre mogućnost trajnog označivanja: i. čitavih kljova bilo koje veličine i ii. odrezanih komada bjelokosti duljine 20 cm i više i mase 1 kg i više. Na temelju se oznake potvrda može povezati s predmetima od bjelokosti te se poboljšava sljedivost predmeta u sustavu.

Preporučuje se da se takve predmete označuje u skladu s Rezolucijom CITES-a 10.10 (Rev. CoP 17): „da se čitave kljove bilo koje veličine i odrezani komadi bjelokosti duljine 20 cm i više i mase 1 kg i više trajno označuju bušilom, neizbrisivom tintom ili nekim drugim trajnim načinom prema sljedećoj formuli: dvoslojna ISO oznaka zemlje podrijetla, zadnje dvije znamenke godine/serijski broj godine/masa u kilogramima (npr. KE 00/127/14). Iako različite zemlje mogu imati različite sustave označivanja i navođenja serijskog broja i godine (npr. može biti riječ o godini upisa ili pronalaska), svi sustavi moraju biti postavljeni tako da svaki komad označene bjelokosti ima jedinstveni broj. Ako je riječ o čitavoj kljovi, taj broj treba se nalaziti na tamnom prstenu koji označuje mjesto na kojem kljova raste iz kože (tzv. „lip-mark”) i naglasiti bojom.”

U Rezoluciji stoji da na oznaci treba navesti zemlju podrijetla, no ako zemlja podrijetla nije poznata, a oznaku stavlja država članica EU-a, ISO oznaka treba sadržavati oznaku zemlje u kojoj se kljova označuje. Države članice mogu smatrati da treba propisati kako imatelj/vlasnik bjelokosti podmiruje troškove trajnog označivanja.

Kada je predmet trajno označen, oznaka s brojem potvrde i svim relevantnim informacijama, poput duljine, mase i statusa prije navođenja u Konvenciji, unosi se u elektroničku bazu podataka kako bi se olakšala buduća provjera. Ako je moguće, ti podaci trebaju se pohraniti na nacionalnoj razini. Ako se podaci pohranjuju na regionalnoj ili lokalnoj razini, treba uspostaviti mehanizam koji središnjem (nacionalnom) ovlaštenom tijelu CITES-a omogućuje razmjenu podataka ili nadzor nad njima. Preporučuje se da se predmeti nakon označivanja fotografiraju i da se fotografije prilože evidenciji.

Države članice izvijestile su o problemima pri provjeri valjanosti potvrda o trgovini unutar EU-a, zbog čega je teško potvrditi identitet predmetnog primjerka (u slučaju neobrađenih kljova). Kako bi se taj problem riješio, državama članicama savjetuje se:

- da traže fotografije primjeraka od bjelokosti (osobito kada je riječ o neobrađenim čitavim kljovima) i da se pobrinu da su fotografije priložene potvrdi o trgovini unutar EU-a ili pričvršćene za nju, ako to dopušta nacionalni sustav. Fotografije treba skenirati i priložiti evidenciji o izdanim potvrdama. Značajke koje se mogu evidentirati (i koje mogu pomoći pri identifikaciji) jesu karakteristična boja, pukotine ili druga oštećenja, zakrivljenost kljove i baza (npr. glatko odrezana ili nazubljena). Korisno je imati fotografije cijele kljove i baze. Postoje li na kljovi urezi, na fotografiji se trebaju vidjeti detalji ureza i njihov položaj na kljovi. Fotografije bjelokosti za koju je izdana potvrda osobito su važne ako bjelokost nije označena,
- da na potvrdi navedu podatke o načinu mjerenja mase i duljine predmeta od bjelokosti te opseg baze. Bitan je podatak pri evidentiranju mase trenutak određivanja mase (je li masa predmeta izmjerena pri izdavanju potvrde ili je upisan stari podatak o masi) i obuhvaća li masa predmeta dodatke kljovi (poput pokrova za bazu ili dodatak za

pričvršćivanje kljove na zid) koji su pri naknadnom vaganju možda uklonjeni. Pri evidentiranju duljine bitno je navesti je li kljova mjerena s vanjske ili unutarnje strane i je li riječ o duljini od vrha do baze (ili je kljova mjerena na koji drugi način),

- da evidentiraju broj predmeta i njihovu masu (u kg) (jer se veličina predmeta može znatno razlikovati).
